

Hoe ziet goed leesonderwijs eruit?

Thoni Houtveen
Congres Stichting Lezen
8 november 2012

Wat komt aan de orde

- ▶ Is er een probleem met ons leesonderwijs?
- ▶ Wat leert onderzoek ons?
- ▶ Hoe zou dat er in de praktijk uit moeten zien?
- ▶ Opbrengst
- ▶ Samenvatting

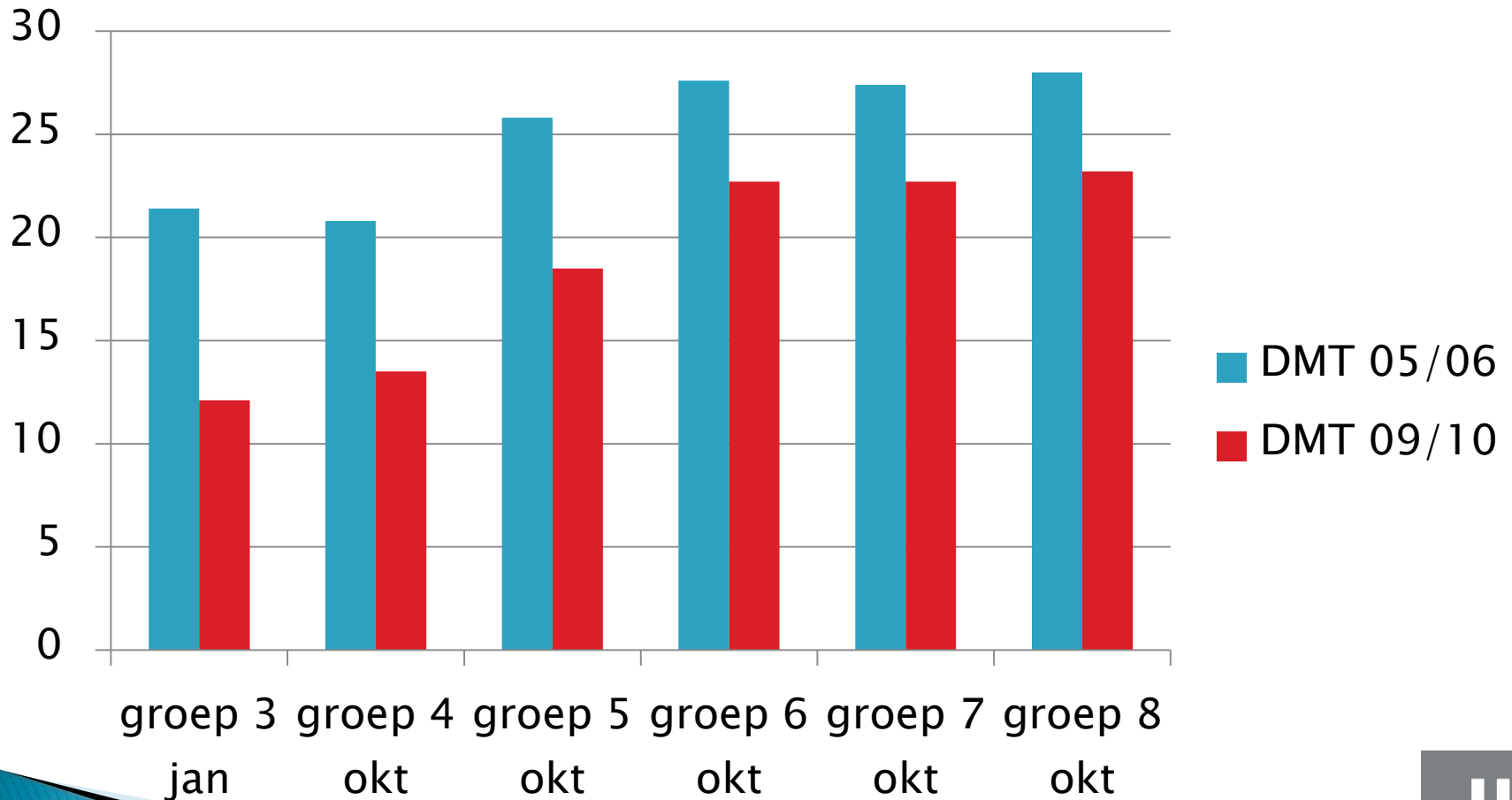

Moet ons leesonderwijs ons zorgen baren?

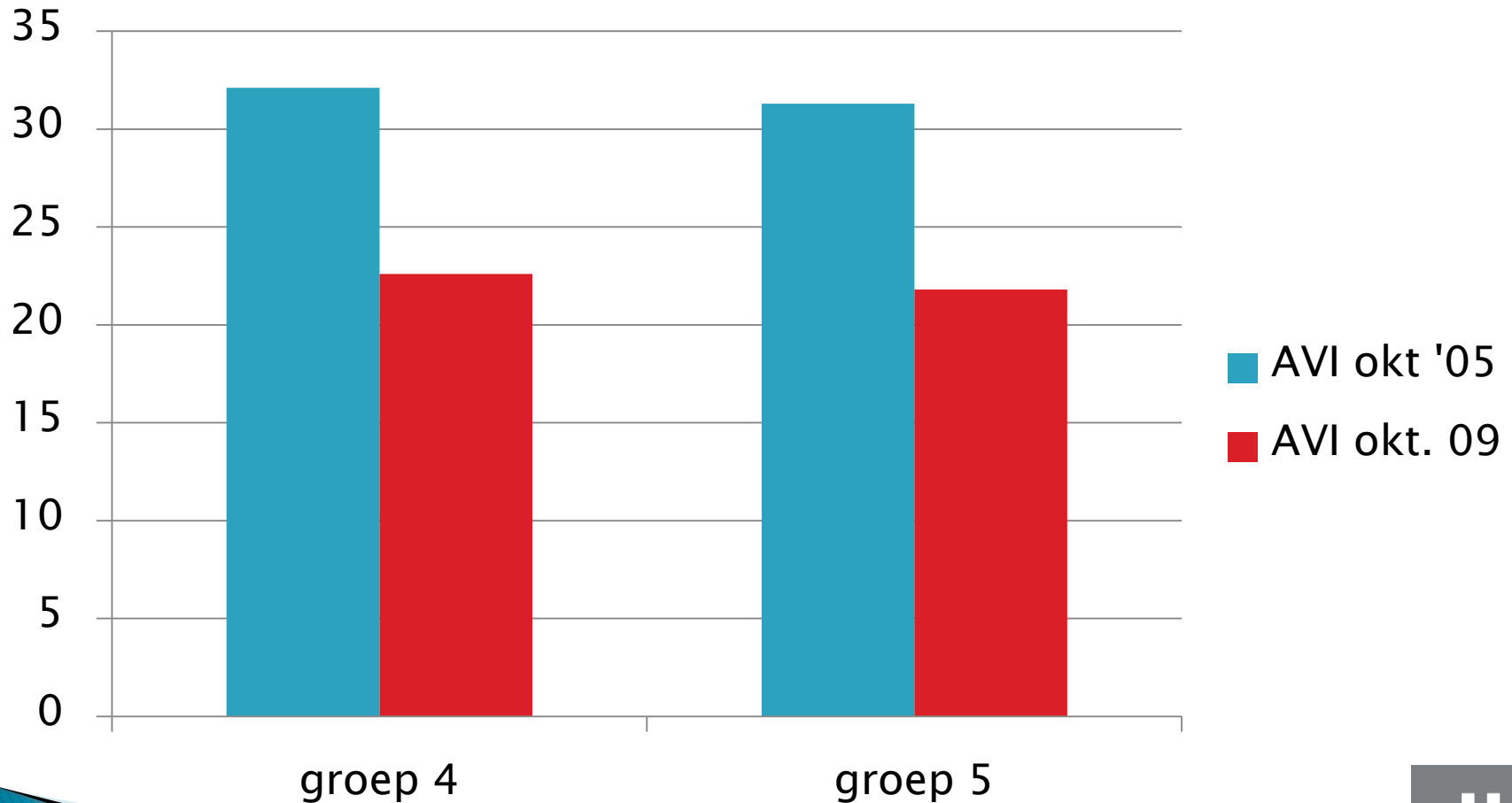
- ▶ Gemiddelde prestaties in internationaal perspectief op hoog niveau (PISA, 2009)
- ▶ Dalende trend in gemiddelde leesvaardigheid over de jaren heen
- ▶ Percentage laaggeletterden blijft gelijk
- ▶ Leesmotivatie laag (CITO, 2010; CPB, 2011)
- ▶ Inspanningen overheid niet erg succesvol

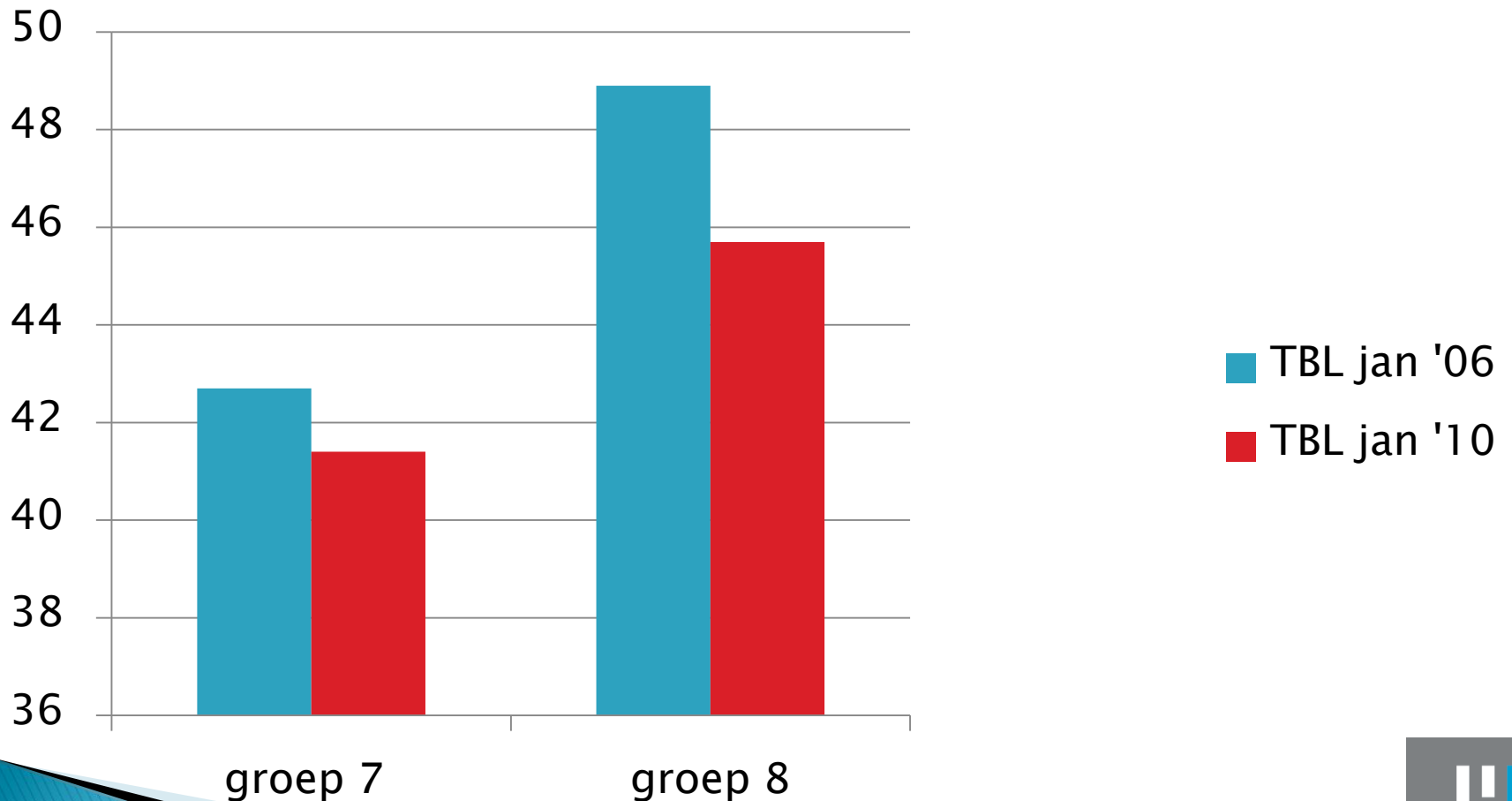
Percentage uitvallers DMT in de Taalpilots OA in 2005/2006 en 2009/2010

Percentage uitvallers AVI in 2005/2006 en 2009/2010

Percentage D/E leerlingen TBL Taalpilots OA in 2005/2006 en 2009/2010

Analyse: Wat leert onderzoek ons?

1. Je leert vloeiend lezen door veel te oefenen
2. Langzame lezers hebben meer oefentijd nodig om dezelfde hoeveelheid tekst te lezen
3. Alleen oefenen op tekstniveau geeft transfer
4. Authentiek leren geeft veel meer kans op transfer naar de werkelijkheid
5. Motivatie speelt een grote rol bij de leesontwikkeling
6. Stillezen is effectiever dan hardop lezen
7. Hardop lezen is een noodzakelijke fase (NRP, 2000)

Analyse: de praktijk

1. Veel tijd gaat verloren aan activiteiten die niet bijdragen aan het leesleerproces
2. Bijgevolg is de hoeveelheid tekst die gelezen wordt bij aanvankelijk en voortgezet lezen zeer gering
3. Juist de zwakke leerlingen lezen veel te weinig
4. Hardop lezen tot en met groep 8
5. Motivatie voor en nut van lezen en schrijven wordt niet aangejaagd

Vergelijking onderzoek en praktijk

- ▶ Er wordt niet **aangeboden** waar het om gaat
- ▶ Er wordt onvoldoende **geoefend**
- ▶ Ze ontwikkelen niet de **wens** om te lezen

Wat dan wel 1:

Biedt aan waar het om gaat:

- Verwijder alles wat niet gericht is op het leesproces
- Zo snel mogelijk overgaan op het lezen van **tekst** ipv losse woorden
- Zo snel mogelijk overgaan op het lezen van **boeken** ipv losse teksten

Voordelen lezen van boeken

1. Het vergemakkelijkt het lezen omdat het een context biedt
2. Het bevordert de motivatie omdat het interessanter is
3. Veel lezen over hetzelfde onderwerp bevordert de woordenschatontwikkeling, de begripsvorming en het kritisch denken

Werk met boeken

1. Boeken zijn leeftijdsadequaat, naar eigen keuze, fictie en non-fictie
2. Boeken worden zichtbaar en aantrekkelijk gepresenteerd
3. Boeken van verschillende genres en van hoge kwaliteit

Wat dan wel 2:

1. Convergent differentiëren:
 1. zorg voor voldoende tijd op het rooster om te oefenen voor alle leerlingen
 2. zorg daarenboven voor extra tijd voor de zwakke lezers **buiten** de les om
 3. Plaats betere leerlingen bij de aanpak waar ze horen
2. Uitvoerbaar voor de leerkracht;
 1. Organiseer het leesonderwijs groepsdoorbroken

voorbeeld

Alle leerlingen (1 80 min)

- Hardop lezen (AVI E3–M4); óf
- Stillezen (vanaf AVI E4)

20–30% zwakste leerlingen (1 00 min extra)

- Ralfi (bovenop hardop lezen); óf
- 20 minuten extra + Ralfi light (bovenop stillezen)

3–5% zwakste leerlingen (1 00 min extra)

- Individuele aanpak (bovenop hardop lezen)

Wat dan wel 3: Zorg dat ze lezen en motiveer

- ▶ Sta model (lees zelf; lees voor; deel leeservaringen)
- ▶ Observeer of de leerlingen echt lezen
- ▶ Ondersteun bij de boekkeuze
- ▶ Voer motiverende leesgesprekjes
- ▶ Leg vast met wie je hebt gesproken en welke actie erop volgde
- ▶ Praat ook met kinderen die goed lezen

Wat dan wel 4: Praat over de tekst

1. Opmerkingen van medeleerlingen wekken nieuwsgierigheid op
2. Als een klasgenoot een boek kan lezen geeft dat vertrouwen dat je het zelf ook kunt
3. Praten over boeken is bevorderlijk voor de leesmotivatie en bevordert ook het leesbegrip

Geletterdheid

Wat dan wel 5: Houdt zicht op vorderingen

- ▶ Gebruik verschillende soorten info om het leren van leerlingen te bevorderen:
 - observaties van leerlingen
 - wat kinderen zeggen/opschrijven
 - wat jijzelf hebt aangeboden
 - Hoeveel en welke boeken ze hebben gelezen
 - toetsen

Resultaten met deze aanpak

slechts 0.9% van de leerlingen verlaat
de school functioneel
ongeletterd (< E6)!

Samenvatting

1. Werk met leeftijdsadequate boeken naar eigen keuze
2. Ga over op stillezen zodra dat kan
3. Breid de oefentijd voor zwakke leerlingen uit
4. Ondersteun bij de boekkeuze
5. Praat met kinderen tijdens en na het lezen
6. Laat de toets je onderwijs niet verarmen

Info over het project waarin dit gebeurt?

- ▶ www.list.onderzoek.hu.nl
- ▶ thoni.houtveen@hu.nl

